

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Trzy w jednym, czyli Biblioteka Wydziału Filologicznego w Katowicach

Author: Katarzyna Wojtek

Citation style: Wojtek Katarzyna. (2011). Trzy w jednym, czyli Biblioteka Wydziału Filologicznego w Katowicach. "Nowa Biblioteka" (2011, nr 1, s. 127-140)

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Katarzyna Wojtek

Biblioteka Wydziału Filologicznego
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
e-mail: katarzyna.wojtek@us.edu.pl

**TRZY W JEDNYM, CZYLI BIBLIOTEKA WYDZIAŁU
FILOLOGICZNEGO UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO
W KATOWICACH**

ABSTRAKT:

Artykuł prezentuje historię Biblioteki Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zostały w nim przedstawione przemiany organizacyjne, które doprowadziły do powstania Biblioteki w jej obecnej strukturze. Jest to zarazem krótka analiza działalności Biblioteki oraz kształtowania się jej księgozbioru w latach 1968-2009.

SŁOWA KLUCZOWE:

Biblioteka Wydziału Filologicznego UŚ w Katowicach. Gromadzenie zbiorów. Historia bibliotek. Opracowanie zbiorów. Organizacja biblioteki. Zbiory biblioteczne.

Misją biblioteki wydziałowej jest zapewnienie dostępu do jak najbogatszego zasobu informacji zarówno w formie drukowanej i elektronicznej, który będzie służył pracy badawczej i zdobywaniu wiedzy przez społeczność akademicką. W dobie Internetu i bibliotek cyfrowych konieczne są zmiany w funkcjonowaniu bibliotek gromadzących tradycyjne materiały, ale jak pokazują statystyki są one ciągle niezbędne. Tak można stwierdzić, śledząc losy Biblioteki Wydziału Filologicznego

w Katowicach. W jej skład weszły trzy niegdyś odrębne placówki: Biblioteka Polonistyczna, Biblioteka Bibliologiczna i Biblioteka Klasyczna.

Historia

Początków Biblioteki Wydziału Filologicznego należy szukać w czasach, gdy nie istniał jeszcze Uniwersytet Śląski. 1 stycznia 1953 r. utworzony został Wydział Filologiczny Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Katowicach, początkowo z jednym kierunkiem, tj. filologią polską. Z kolei powstanie w 1957 r. kierunku historycznego dało podstawy do przemianowania Wydziału Filologicznego na Wydział Filologiczno-Historyczny [10]. Właśnie biblioteki tych Wydziałów dały początek późniejszej Bibliotece Polonistycznej.

Wieloletnie starania środowiska naukowego Górnego Śląska o utworzenie uniwersytetu kształcącego studentów na kierunkach humanistycznych przyniosły rezultat w 1968 r. W dniu 8 czerwca 1968 r. na podstawie zarządzenia Rady Ministrów utworzono w Katowicach Uniwersytet Śląski poprzez połączenie Wyższej Szkoły Pedagogicznej z Filią Uniwersytetu Jagiellońskiego (działającą w Katowicach od 1963 r.) [2, s. 62]. W 1969 r. Uniwersytet posiadał cztery Wydziały:

- Humanistyczny (z kierunkami: filologia polska, psychologia i historia);
- Matematyki, Fizyki i Chemii;
- Prawa i Administracji;
- Wychowania Technicznego [9, s. 89].

Fundamentem Wydziału Humanistycznego stał się istniejący w strukturze Wyższej Szkoły Pedagogicznej Wydział Filologiczno-Historyczny. Biblioteka wraz z Wydziałem została przeniesiona do pomieszczeń przy ul. Wita Stwosza 17/17, jako filia Biblioteki Głównej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Biblioteka Główna ograniczała zakres swoich obowiązków pomocniczych do gromadzenia i ewidencji zbiorów, w wyniku czego do dnia dzisiejszego informacje o zbiorach zainwentaryzowanych przed 1974 r. znajdują się w księgach inwentarzowych BUŚ.

W tym okresie Biblioteka otrzymała dar Kazimierza Mieczysława Neustejna z Warszawy, zawierający niezwykle cenne pozycje pamiątkarskie polskie i Polski dotyczące. Ponadto Biblioteka zakupiła księgozbiór językowy Zenona Klemensiewicza. Czytelnia była w stanie pomieścić 60 osób.

Do kolejnych zmian w organizacji Biblioteki przystąpiono w 1973 r., kiedy z Wydziału Humanistycznego powstały Wydział Nauk Społecznych, Wydział Pedagogiki i Psychologii oraz Wydział Filolo-

giczny, a w nim Instytut Filologii Polskiej i Instytut Filologii Obcych. Księgozbiór dotychczasowej Biblioteki został podzielony przez Komisję Biblioteczną pod przewodnictwem doc. dr. Adama Jarosza [8]. Zbiory filologiczne trafiły do biblioteki utworzonej przy Instytucie Filologii Polskiej, a pozostałą część połączono ze zbiorami Biblioteki Wydziału Nauk Społecznych. Zbiory z Katowic przetransportowane zostały do Sosnowca, do budynku przy ulicy Bando 8 (obecnie ul. Żytia). W porównaniu z rokiem 1968 zasób piśmiennictwa został zdecydowanie uszczuplony. Po podziale Biblioteka nie ograniczała się tylko do zakupów nowości wydawniczych, duży nacisk kładziono na zakupy antykwaryczne. Należało uzupełnić zbiory szczególnie z nauk pomocniczych filologii polskiej takich jak: historia, historia i teoria kultury, pedagogika, etnografia, filozofia, socjologia i psychologia.

Niedługo można było cieszyć się stabilizacją, gdyż już w 1974 r. Bibliotekę przeniesiono na ulicę Bieruta 6 (obecnie ul. Kościelna), gdzie – jak podano w Sprawozdaniu Biblioteki Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Śląskiego za rok 1974 – „otrzymaliśmy piękną czytelnię i obszerny magazyn, lecz pomieszczenia dla pracowników nie spełniały podstawowych wymagań BHP” [6]. Biblioteka funkcjonowała tam do roku 1990. W sprawozdaniu z 1975 r. podano, że Biblioteka prowadzi współpracę z Uniwersytetem im. Cyryla i Metodego w Bułgarii.

Zdecydowanie młodsza jest Biblioteka Bibliologiczna. Zakład Bibliotekoznawstwa powstał w 1974 r. w obrębie Instytutu Filologii Polskiej. Już wtedy podjęto działania zmierzające do utworzenia biblioteki. Pierwsze książki kupowano z funduszy przeznaczonych na zakup materiałów dydaktycznych i biurowych, gdyż nie uzyskano zgody Dziekana Wydziału Filologicznego prof. dr. hab. Władysława Lubasia na stworzenie odrębnej biblioteki. Dopiero na mocy Zarządzenia nr 43/83 z dnia 9 grudnia 1983 r. [11], podpisanego przez JM Rektora UŚ prof. dr. hab. Sędzimira Klimaszewskiego, utworzono Bibliotekę Zakładu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, podporządkowaną kierownikowi Zakładu. W tym czasie Zakład miał siedzibę w Sosnowcu przy ul. Zegadłowicza 1.

W 1990 r. część Wydziału Filologicznego przeniesiono do Katowic. Wydział zajął opustoszały budynek dawnego KW PZPR przy placu Sejmu Śląskiego 1. Swoje miejsce znalazły tu: filologia polska, filologia klasyczna, kulturoznawstwo i bibliotekoznawstwo [4].

Rok później przeniesiono Bibliotekę Bibliologiczną i Bibliotekę Polonistyczną.

W 1991 r. na podstawie Zarządzenia JM Rektora prof. dr. hab. Maksymiliana Pazdana [12] z dotychczasowego Instytutu Literatury

i Kultury Polskiej wyłączono cztery zakłady i bibliotekę i utworzono nowy Instytut Bibliotekoznawstwa, w skład którego weszły:

- [1] Zakład Metodologii Bibliotekoznawstwa i Bibliotekarstwa;
- [2] Biblioteka Zakładu Metodologii Bibliotekoznawstwa i Bibliotekarstwa;
- [3] Zakład Bibliografii i Informacji Naukowej;
- [4] Zakład Nauk Pomocniczych Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej.

Na podstawie tego samego Zarządzenia w Katedrze Filologii Klasycznej utworzono Bibliotekę Katedry Filologii Klasycznej.

W roku 1993 podjęto decyzję o przekształceniu Biblioteki Bibliologicznej w Laboratorium Dydaktyczne, obsługiwane wyłącznie przez studentów. Laboratorium służyło jedynie studentom studiów stacjonarnych, a studiujący zaocznie oraz uczestnicy studiów podyplo-mowych mogli tylko korzystać ze zbiorów Biblioteki Polonistycznej oraz innych bibliotek w regionie. Z pisma prof. dr. hab. Bronisława Zyski do Prorektora ds. Nauki i Współpracy Krajowej i Zagranicznej prof. dr. hab. Marka Zrałka z 10 listopada 1993 r. wynika, że Laboratorium Dydaktyczne:

- nie będzie gromadziło bieżącego piśmiennictwa z dziedziny bibliografii, bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, które powinny być gromadzone przez Bibliotekę Główną i Bibliotekę Polonistyczną;
- dotychczasowe księgi inwentarzowe zostaną zamknięte.

W tym czasie księgozbiór uległ częściowemu rozproszeniu.

Dopiero w 1997 r. zdecydowano o ponownym utworzeniu biblioteki przy Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej (IBiIN). Zgodnie z Zarządzeniem nr 5/97 z dnia 18 lutego 1997 r. [13], podpisanym przez JM Rektora UŚ w Katowicach prof. dr. hab. Tadeusza Sławka, z Zakładu Metodologii Bibliotekoznawstwa i Bibliotekarstwa IBiIN Wydziału Filologicznego wyłączono dotychczasowe Laboratorium Dydaktyczne i przekształcono je w Bibliotekę Bibliologiczną, podporządkowaną Dyrektorowi Instytutu. Zgromadzenie na nowo w jednym miejscu rozproszonego księgozbioru oraz opracowanie zbioru wymagało wiele wysiłku i było bardzo czasochłonne. Ze sprawozdania z działalności Biblioteki Bibliologicznej za 1997 r. [7] wynika, że Biblioteka faktycznie rozpoczęła działalność 4 czerwca 1997 r., gdy podpisano umowę o pracę z nowym bibliotekarzem. W sprawozdaniu zwrócono uwagę, że prace należało rozpocząć od porządkowania księgozbioru oraz

uzupełnienia zaległości związanych z wpisywaniem druków zwartych do ksiąg inwentarzowych. Biblioteka nie posiadała katalogu.

W następnych latach w Bibliotece Bibliologicznej, ponieważ Instytut nie dysponował kwotą na zakup dydaktycznej wersji programu PROLIB, próbowano stworzyć katalog komputerowy w systemie bibliotecznym Sowa. Prace w systemie Sowa przerwało połączenie bibliotek w ramach Wydziału Filologicznego w dwie jednostki organizacyjne: jednej dla Katowic a drugiej dla Sosnowca.

Archiwum Themersonów

W 2002 r. na mocy Zarządzenia JM Rektora UŚ w Katowicach prof. dr. hab. Tadeusza Sławka powstało Archiwum Themersonów. Opiekę nad Archiwum powierzono Bibliotece Polonistycznej. Prace nad utworzeniem Archiwum Themersonów w Polsce podjęto już w 1999 r. Powstało ono dzięki staraniom spadkobierczyni Themersonów – Jasi Reichardt, która po uporządkowaniu zbiorów w Londynie chciała część spuścizny udostępnić w ojczystym kraju Franciszki i Stefana Themersonów. Oficjalne otwarcie nastąpiło 21 listopada 2002 r. Zgromadzony zbiór może być podstawą wielu badań naukowych, a obejmuje on m.in. publikacje wydawnictwa Gaberbocchus Press, oryginalne rysunki Stefana i Franciszki Themersonów, projekty okładek książkowych, fotografie oraz bogaty zbiór obcojęzycznych czasopism awangardowych [3].

Rodzi się tu pytanie, kim byli Themersonowie, że zasłużyli sobie aż na dwa archiwa swego imienia. Stefan Themerson urodził się w 1910 r. w Płocku. Był poetą, prozaikiem i eseistą, zajmował się także rysunkiem i fotografią artystyczną. Z kolei jego żona Franciszka urodziła się w 1907 r. w Warszawie. W okresie międzywojennym małżonkowie zajmowali się pisaniem i ilustrowaniem książek dla dzieci i realizowaniem filmów awangardowych. W 1937 r. wyjechali do Paryża, a po wojnie zamieszkali w Londynie. Właśnie tam w 1948 r. utworzyli Wydawnictwo Gaberbacchus Press, które skupiało wokół siebie „wynalazców wspólnej filozofii nauki i sztuki”. Wydawali dzieła kontrowersyjnych autorów i w nietypowej oprawie graficznej [5]. Themersonowie zmarli w Londynie w 1988 r. w odstępie zaledwie kilku miesięcy.

Ich spuścizna stała się podstawą do utworzenia w 1989 r. Archiwum Themersonów w Londynie, którego zbiory są o wiele bogatsze od polskich. Materiały zebrane w Londynie obejmują m.in.: filmy, książki, ilustracje, projekty graficzne, muzykę, poezję oraz projekty teatralne [1].

Współczesność

Kolejna rewolucja czekała biblioteki Wydziału Filologicznego w 2007 r., kiedy podjęto decyzję o połączeniu placówek instytutowych w jedną, w ramach Biblioteki Wydziału Filologicznego w Katowicach. Na mocy Zarządzenia nr 58/2006 z dniem 1 stycznia 2007 r. utworzono dwie biblioteki specjalistyczne:

- Biblioteka Wydziału Filologicznego w Katowicach, z połączenia: Biblioteki Bibliologicznej, Biblioteki Katedry Filologii Klasycznej, Biblioteki Polonistycznej;
- Biblioteka Wydziału Filologicznego w Sosnowcu, z połączenia: Biblioteki Anglistycznej, Biblioteki Romanistycznej, Biblioteki Germanistycznej, Biblioteki Sławistycznej, Biblioteki Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej, Międzyinstytutowej Czytelni Neofilologicznej [14].

Biblioteki podlegają bezpośrednio Dziekanowi Wydziału, a kierują nimi kierownicy, których powołuje i odwołuje Rektor na wniosek Dziekana Wydziału.

W marcu 1999 r. Biblioteka Polonistyczna rozpoczęła prace związane z komputeryzacją procesów bibliotecznych a w 2008 r. uruchomiła wypożyczanie komputerowe. Katalogi tradycyjne zostały zamknięte w czerwcu 2007 r. Informacje o później zainwentaryzowanych zbiorach można znaleźć w katalogu komputerowym OPAC. Karty drukowane są jedynie dla katalogów podręcznych Czytelni Ogólnej i Lektorium Klasycznego. W katalogu komputerowym OPAC zasób Biblioteki określają sigła BFP (zbiory zlokalizowane w magazynie, Czytelni Ogólnej oraz Czytelni i Wypożyczalni Bibliologicznej), BB (księgozbiór Czytelni i Wypożyczalni Bibliologicznej), BFK (zbiory Lektorium Klasycznego). Do uruchomienia wypożyczeń komputerowych przygotowuje się Wypożyczalnia Bibliologiczna. Biblioteka ta, jak prawie cała sieć bibliotek Uniwersytetu Śląskiego, pracuje w systemie bibliotecznym PROLIB.

Uruchomienie wypożyczania komputerowego związane jest z koniecznością przeprowadzenia retrokonwersji zbiorów czyli wprowadzeniem danych z tradycyjnych ksiąg inwentarzowych do bazy systemu. Jest to zadanie czasochłonne, stąd tak długi okres upłynął między rozpoczęciem prac związanych z komputeryzacją, a uruchomieniem wypożyczeń komputerowych. W 1999 r. kiedy rozpoczęto retrokonwersję inwentarzy, opracowano 932 egzemplarze książek. Najbardziej intensywne prace w tym zakresie miały miejsce w 2007 r. kiedy włączeni

zostali w te działania wszyscy pracownicy Biblioteki, którzy wprowadzali książki jedynie do tzw. zasobu. Oznacza to, że książkę wprowadzoną w ten sposób do bazy można odnaleźć jedynie poprzez sygnaturę lub numer inwentarzowy, nie jest ona powiązana z pełnym opisem bibliograficznym. Udało się wtedy opracować 26 356 egzemplarzy książek a 8 528 egzemplarzy wprowadzono do zasobu. W 2007 r. rozpoczęto prace związane z retrokonwersją zbiorów Lektorium Klasycznego a w 2008 Czytelni i Wypożyczalni Bibliologicznej. Według sprawozdania sporządzonego pod koniec 2009 r. Biblioteka Wydziału Filologicznego w Katowicach od 1999 r. opracowała i udostępniła poprzez OPAC 72 214 egzemplarzy książek. Średnia liczba opisów wprowadzonych przez jednego pracownika wyniosła 5 949 egzemplarzy. Obecnie liczba wprowadzanych książek będzie malała gdyż do bazy wprowadzono już większość danych z ksiąg inwentarzowych.

Równocześnie z wprowadzaniem informacji o zbiorach do bazy trwały prace związane z tzw. „podwieszaniem” egzemplarzy do opisów bibliograficznych, co w praktyce oznacza, że dany egzemplarz powiązany zostaje z właściwym opisem bibliograficznym i można znaleźć informację o nim przez OPAC wyszukując według dowolnego kryterium.

W Tabeli 1 przedstawiono jak kształtowała się statystyka opracowania formalnego książek w Bibliotece Wydziału Filologicznego w Katowicach przy uwzględnieniu retrokonwersji.

Tabela 1. Dane statystyczne opracowania formalnego i retrokonwersji.

	1999		2007		2008		2009		2010	
	Opracowane	Nieopracowane	Opracowane	Nieopracowane	Opracowane	Nieopracowane	Opracowane	Nieopracowane	Opracowane	Nieopracowane
BB	-	-	-	-	2 022	29	2 794	25	701	5
BFK	-	-	96	-	225	1 049	348	1 768	16	-
BFP	932	7	26 357	8 528	9 736	695	3 871	11 146	5 331	14 938
Suma	932	7	26 453	8 528	11 983	1 773	7 013	12 939	6 048	14 943

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Sprawozdań z działalności Biblioteki za lata 1999-2010*.

Analizując dane z tabeli należy pamiętać, że retrokonwersja jest dodatkowym zadaniem każdego pracownika, obok jego zadań podstawowych, wynikających z przydziału obowiązków i tak np. osoby z obsługi czytelników czy wypożyczalni muszą ją realizować w czasie poza dyżurami. Utrudnienia w pracy stanowią również różnego typu przerwy w działaniach systemu czy jego reinstalacje prowadzone najczęściej w okresie przerw wakacyjnych, kiedy jest najwięcej czasu na realizację zadań niezwiązanych z obsługą czytelników. Biorąc pod uwagę różne niedogodności przy pracach nad retrokonwersją należy stwierdzić, że średnia liczba opisów wprowadzonych przez jednego pracownika Biblioteki Wydziału Filologicznego w Katowicach jest jedną z najwyższych na tle innych bibliotek sieci uniwersyteckiej.

Biblioteka Wydziału Filologicznego w Katowicach gromadzi zbiory pochodzące z zakupów oraz darów przekazywanych najczęściej przez pracowników Wydziału. Obok druków zwartych Biblioteka gromadzi także czasopisma, otrzymywane głównie w drodze prenumeraty. W Bibliotece – według stanu na koniec 2009 r. – zatrudnionych jest 15 osób. Pracownicy posiadają wykształcenie bibliotekarskie oraz niektórzy – ze względu na profil działalności – specjalistyczne z zakresu filologii polskiej i kulturoznawstwa. W skład Biblioteki wchodzi:

- Czytelnia Ogólna;
- Wypożyczalnia;
- Czytelnia Czasopism;
- Czytelnia i Wypożyczalnia Bibliologiczna;
- Lektorium Klasyczne.

Czytelnia Ogólna zapewnia dostęp do bogatego zbioru encyklopedii, słowników, biografii, podręczników szkolnych i akademickich z zakresu literaturoznawstwa, językoznawstwa, kulturoznawstwa, teatrologii, filmoznawstwa, metodyki nauczania języka polskiego, literatury pięknej polskiej i obcej oraz wielu dziedzin pokrewnych.

Z kolei Czytelnia Bibliologiczna gromadzi piśmiennictwo z zakresu bibliologii, historii bibliotekarstwa, edytorstwa i informacji naukowej. W czytelni zgromadzono bieżące czasopisma bibliologiczne. Posiada ona bogaty zbiór bibliografii, które wraz z innymi materiałami są często wykorzystywane na zajęciach dydaktycznych prowadzonych w IBiIN.

Lektorium Klasyczne specjalizuje się w literaturze dotyczącej językoznawstwa klasycznego, literatury greckiej i łacińskiej oraz kultury i tradycji antycznej. W skład Lektorium wchodzi czytelnia i wypożyczalnia.

Czytelnia Czasopism (Tabela 2) oferuje bogaty zbiór czasopism tematycznie związanych z kierunkami kształcenia na Wydziale. Może w niej równocześnie pracować 16 osób.

Tabela 2. Dane statystyczne Czytelni Czasopism.

Czytelnia czasopism	1990	1991	2006	2007	2008	2009
Liczba udostępnionych woluminów	–	–	22 247	18 334	23 709	29 934
Liczba odwiedzin	684 (do 30.06.90)	–	4 324	3 631	4 748	8 524
Liczba prenumerowanych czasopism	145	219	109	109	113	111

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Sprawozdań z działalności Biblioteki za lata 1990-2009*.

Liczba prenumerowanych tytułów czasopism zależy od środków finansowych, jakie Biblioteka otrzymuje na ten cel. Wysoka liczba odwiedzin Czytelni za 2009 r. jest spowodowana udostępnieniem w niej stanowisk komputerowych dla studentów. Nie zmienia to jednak faktu, iż Czytelnia ta cieszy się dużym zainteresowaniem. Zasady korzystania z czytelni i wypożyczalni są dostosowane do zasad obowiązujących w sieci bibliotek Uniwersytetu Śląskiego.

Księgozbiór

Najstarsze informacje o stanie liczbowym księgozbioru pochodzą z 1968 r. Zbiór ówczesnej Biblioteki Wydziału Humanistycznego liczył 69 900 woluminów druków zwartych i około 300 tytułów czasopism. Biblioteka Wydziału mogła pochwalić się jednym rękopisem, a był to tekst samorodnego pisarza śląskiego, Walentego Krząszcza *Wizytacja szkolna*. Do 24 czerwca 1973 r., kiedy nastąpił podział zasobu Biblioteki Wydziału Humanistycznego, zbiór książek obejmował 73 652 pozycje. Po podziale, w nowo utworzonej Bibliotece Instytutu Filologii Polskiej, przeprowadzono skontrum. Po podliczeniu list skontrolowanych i innych dokumentów stan księgozbioru wynosił 38 713 książek. W tym czasie prenumerowano 115 tytułów czasopism krajowych i 53 zagraniczne (16 radzieckich, 26 krajów demokracji ludowej i 11 zachodnich). Kolejna przeprowadzka nie wpłynęła niekorzystnie na stan liczbowy księgozbioru.

Liczba zgromadzonych książek wzrosła o ponad 10 000 egzemplarzy, wzrost odnotowany został również w przypadku prenumerowanych czasopism. Księgozbiór Biblioteki systematycznie się powiększał, w 1990 r. liczył 128 099 woluminów. Spadła natomiast liczba prenumerowanych czasopism. W 1990 r. Bibliotece Polonistycznej drastycznie ograniczono środki finansowe, co odbiło się na wielkości zakupów książek, jak i czasopism. W związku z planowaną przeprowadzką do Katowic dokonano selekcji księgozbioru i około 8 000 woluminów przekazano do Biblioteki Głównej. Na koniec 2006 r. przed utworzeniem Biblioteki Wydziału Filologicznego w Katowicach księgozbiór Biblioteki Polonistycznej liczył 114 373 woluminy. Jest to wynikiem racjonalnego gromadzenia nowości wydawniczych i selekcji przestarzałego zasobu. Obecnie nie gromadzi się już większej liczby egzemplarzy tego samego tytułu, gdyż bibliotek na to nie stać. Brakuje także miejsca w magazynach.

Księgozbiór Biblioteki Bibliologicznej jest zdecydowanie mniejszy. W 1993 r., czyli w momencie przekształcenia Biblioteki w Laboratorium Dydaktyczne liczył on 7 600 pozycji. W 1997 r., gdy ponownie uruchomiono Bibliotekę Bibliologiczną nie było możliwe podanie dokładnego stanu posiadania. Na koniec 1998 r. księgozbiór liczył 6 424 woluminy, a oprócz tego był jeszcze spory zbiór książek nieopracowanych. W kolejnych latach księgozbiór systematycznie się powiększał, by w 2006 r. osiągnąć liczbę 10 959 książek.

W 2007 r. powołano do życia Bibliotekę Wydziału Filologicznego w Katowicach. Stan księgozbioru Biblioteki przedstawia Tabela 3.

Tabela 3. Rozwój księgozbioru poszczególnych agend Biblioteki.

Książki	1968	1973	1974	1990	1991	1998	2006	2007	2008	2009
BFP	69 900	33 811	48 843	128 099	120 141	-	114 373	119 010	121 786	123 082
BB	-	-	-	-	-	6 424	10 959	10 720	9 988	9 190
BFK	-	-	-	-	-	-	-	4 351	4 351	4 351

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Sprawozdań z działalności Biblioteki za lata 1968-2009*.

Zmiany ilościowe w poszczególnych agendach spowodowane zostały m.in. przesunięciami części zbiorów pomiędzy agendami oraz selekcją druków przestarzałych i zniszczonych.

Wypożyczenia i czytelnicy

Analizowanie poziomu wypożyczeń jest dosyć niemiernodajne, gdyż na przestrzeni lat zmieniała się Biblioteka, zmieniały się Wydziały oraz liczba studentów na tych Wydziałach. Trudno porównywać czytelnictwo z początku lat siedemdziesiątych XX w. z obecnym, kiedy studenci jak i pracownicy Uczelni mają do dyspozycji oprócz tradycyjnych zbiorów także zasoby internetowe. Poniżej w Tabeli 3 przedstawione zostały dane statystyczne obrazujące liczbę wypożyczeń i czytelników w poszczególnych latach.

Tabela 4. Statystyka wypożyczeń a liczba czytelników.

	1968	1973	1974	1990	1998	2006	2007	2008	2009
Czytelnicy									
BB	-	-	-	-	480	714	554	639	654
BFP	2 300	-	1 000	1 031	3 076	2 675	2 448	1 664	1 992
BFK	-	-	-	-	-	-	119	162	162
Wypożyczenia									
BFP	-	3 645	13 528	10 534	44 040	24 933	20 834	20 319	21 686
BB	-	-	-	-	6 424	10 959	2 414	2 684	2 714
BFK	-	-	-	-	-	-	1 236	1 332	1 715

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Sprawozdań z działalności Biblioteki za lata 1968-2009*.

Patrząc jedynie na trzy ostatnie lata, daje się wyraźnie zauważyć, że poziom wypożyczeń wzrasta, pomimo zmiennej liczby użytkowników.

Działalność dydaktyczna

Na początku każdego roku akademickiego Biblioteka prowadzi szkolenia z zakresu przysposobienia bibliotecznego dla studentów pierwszego roku studiów dziennych i zaocznych na wszystkich kierunkach studiów Wydziału Filologicznego w Katowicach. Ponadto Biblioteka zapewnia studentom *informacji naukowej i bibliotekoznawstwa* możliwość odbycia praktyk zawodowych, w czasie których studenci poznają prace biblioteczne (począwszy od gromadzenia zbiorów, poprzez opracowanie, aż do udostępniania).

W celu lepszego kontaktu z użytkownikami Biblioteki stworzono stronę WWW, która na bieżąco jest rozbudowywana. Można znaleźć na niej m.in. informacje o godzinach otwarcia poszczególnych agend Biblioteki oraz tytułach prenumerowanych czasopism. Zapewnia się dostęp do katalogu OPAC oraz ułatwia kontakt z pracownikami w celu uzyskania odpowiedzi na szczegółowe pytania dotyczące Biblioteki i jej zbiorów.

Warunki lokalowe Biblioteki dalekie są od norm stawianych tego typu instytucjom, ale jak pokazują statystyki (wskaźniki wykorzystania księgozbioru na bieżąco rosną), jest ona potrzebna zarówno studentom, jak i pracownikom naukowym. Magazyn biblioteczny, usytuowany w podziemiach Wydziału, czasami jest zalewany, co wpływa niekorzystnie na przechowywany tam księgozbiór. W miarę możliwości zniszczone materiały trafiają do komory próżniowej w Bibliotece Śląskiej, ale ze względu na wysokie koszty takiej dezynfekcji dotyczy to przede wszystkim zbiorów najcenniejszych i najbardziej zagrożonych.

Podsumowanie

Liczne zmiany organizacyjne Biblioteki na przestrzeni lat nie sprzyjały jej rozwojowi. Częste przemieszczanie pomiędzy budynkami, a nawet miastami, konieczność pakowania i rozpakowywania zbiorów nie służyło zachowaniu dobrego stanu książek i czasopism. Wymagało to również ciągłego wznawiania prac nad opracowaniem katalogów, gdyż każda przeprowadzka niosła ze sobą zmiany rozmieszczenia zbiorów, a co się z tym wiąże, konieczność odnotowania tego w katalogach. W miarę możliwości prowadzone są prace mające na celu pełne skomputeryzowanie procesu wypożyczeń i zapewnienie pełnej informacji katalogowej o posiadanych zbiorach. Biblioteka dąży do tego, żeby spełniać standardy światowe wyznaczane dla bibliotek, ale przy skromnych środkach finansowych i lokalowych jest to zadanie trudne do zrealizowania.

BIBLIOGRAFIA:

- [1] *Archiwum Themersonów w Polsce*. Red. A. Dziadek, D. Rott. Katowice 2003. ISBN 83-914893-9-6.
- [2] Barciak A., Fertacz S.: *Na drodze do uniwersytetu. W: Uniwersytet Śląski 1968-2008. „Mądrość zbudowała sobie dom ...”*. *Dzieje, dokumentacja, źródła*. Pod red. A. Barciaka. Katowice 2008, s. 17-65. ISBN 978-83-226-1763-2.
- [3] Dziadek A.: *Archiwum Themersonów w Katowicach – krótka historia*. „Gazeta Uniwersytecka. Dodatek kulturalny” 2003 nr 8, s. 3. ISSN 1505-6317.

- [4] Sikora A.: *Historia powstania Wydziału Filologicznego UŚ*. „Gazeta Uniwersytecka” 2008 nr 9, s. 20-21. ISSN 1505-6317.
- [5] Sikora P.: *Gaberbochus Press – Franciszki i Stefana Themersonów*. W: *Archiwum Themersonów w Polsce*. Red. A. Dziadek, D. Rott. Katowice 2003, s. 75-78. ISBN 83-914893-9-6.
- [6] *Sprawozdania z działalności Biblioteki za lata 1968-2009*.
- [7] *Sprawozdanie z działalności Biblioteki Bibliologicznej Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej UŚ w Katowicach dotyczące okresu od 4.06.1997 do 31.12.1997*.
- [8] *Sprawozdanie z prac wykonanych przy podziale księgozbioru Biblioteki Wydziału Humanistycznego*.
- [9] Wodniczka Z.: *Historia Uniwersytetu Śląskiego do 1983 roku*. W: *Uniwersytet Śląski 1968-2008. „Mądrość zbudowała sobie dom ...”*. Dzieje, dokumentacja, źródła. Pod red. A. Barciała. Katowice 2008, s. 85-137. ISBN 978-83-226-1763-2.
- [10] *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Katowicach 1950-1968*. Red. A. Jarosz i A. Jendrysik. Katowice 1971.
- [11] *Zarządzenie nr 43/83 z dnia 9 grudnia 1983 r. Rektora UŚ w sprawie ustalenia struktury organizacyjnej jednostek działalności dydaktyczno-naukowej UŚ w roku akademickim 1983/1984*.
- [12] *Zarządzenie nr 31/91 z dnia 23 grudnia 1991 r. Rektora UŚ w sprawie ustalenia struktury organizacyjnej jednostek działalności dydaktyczno-naukowej UŚ w roku akademickim 1991/1992*.
- [13] *Zarządzenie nr 5/97 z dnia 18 lutego 1997 roku Rektora UŚ w sprawie zmian w strukturze organizacyjnej jednostek działalności dydaktyczno-naukowej UŚ*.
- [14] *Zarządzenie nr 58/2006 z dnia 14 grudnia 2006 r. Rektora UŚ w sprawie przekształcenia struktury organizacyjnej bibliotek specjalistycznych Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego*.

Katarzyna Wojtek

Library of Philological Faculty
University of Silesia in Katowice
e-mail: katarzyna.wojtek@us.edu.pl

**THREE IN ONE, THAT IS THE LIBRARY AT THE FACULTY
OF PHILOLOGY AT THE UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE****ABSTRACT:**

This article describes the history of the Library at the Faculty of Philology at the University of Silesia in Katowice, including a description of organizational transformations, which created its current shape. This article also contains a short description of Library activity and development of the collection between 1968-2009.

KEYWORDS:

Acquisition. Cataloguing. History of libraries. The Library at the Faculty of Philology at the University of Silesia in Katowice. Library collections. Library organization